

לפרשת בהעלותך

קולו של ניגון

הרב מתניה ידיד

מצוות עשה מיוחדת המופיעה בפרשתנו היא מצוות התקיעה בחצוצרות. מידי יום בבית המקדש היו עומדים שני כהנים, ולפי הרמב"ם היו אלה לויים, ותוקעים בחצוצרות בשעת הקרבת הקורבנות. במצווה זו כלולה גם החובה לתקוע בשעת היציאה למלחמה כמאמר הפסוק: "וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצצרת ונזכרתם לפני ה' אלוכם ונושעתם מאיביכם".

מה משמעותה של תקיעת החצוצרות? מדוע איחדה התורה במצווה אחת את החובה היום-יומית במקדש לתקוע בחצוצרות בשעת הקרבת הקורבנות ואת המצווה לתקוע בשעת מלחמה על אף שנראה כי יש לתקיעות הללו מטרות שונות לחלוטין בעבודת המקדש ובשעת היציאה למלחמה?

בעל ספר החינוך בשרשי מצווה זו מסביר כי מטרת התקיעה בחצוצרות היא הכוונה, כאשר אדם שומע את התקיעה מוסחת דעתו מכל דבר אחר והוא עסוק בשמיעת הקול החזק של החצוצרה ש"הוא הקול הגדול מכל כלי הניגון". הן בעבודת המקדש והן ביציאה למלחמה נדרשת מן האדם כוונה זכה ומיוחדת ועל כן מתלוות אליה תקיעת החצוצרות וכך כותב בעל ספר החינוך:

"לפי שבשעת הקרבן היו צריכין לכוון דעתם יפה בענינו כמו שידוע שהוא נפסל במחשבות ידועות, וגם כן צריך הקרבן כוונה שלמה לפני אדון הכל שציונו עליו, וגם כן בעת הצרה צריך האדם כיוון גדול בהתחננו לפי בוראו שירחם עליו ויצילהו מצרתו... **ואין דבר יעוררהו כמו קולות הניגון**"

מצווה זו מסבירה את הצורך בתקיעת שופר בשעת מעמד הר סיני. חלק מתהליך קבלת התורה הוא כוונת הלב ודיוק המחשבה שנעשה גם על ידי אמצעים חיצוניים של קול שופר הולך וחזק מאד וכך גם כותבת המשנה באבות (פרק ו' משנה ה') שאחד מהדברים שהתורה נקנית בהם הוא "שמיעת האוזן" משום שהשמיעה מאפשרת ומחדדת את הכוונה בניגוד להרהור בלבד שאינו מפעיל את כח השמיעה וממילא את הכוונה השלימה של האדם.

בפרק החותם את ספר תהילים, פרק קנ, מופיעים כלי שיר וניגונים רבים שעל ידם מהללים את שם ה' "הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור הללוהו במנים ועוגב...". האלשיך הקדוש מסביר שבפרק זה ישנה הדרגה מקולות חלושים לקולות גבוהים בהתחלה נבל וכנור שקולם רך וענוג ולאחר מכן תוף ומחול שקולם עבה ונשמע בקול גדול ולבסוף בצלצלי תרועה ש"לגמור בקול, שעם היותו קול רם הוא בדרך תרועה והכנעה"

הגבהת הקול ההדרגתית מקול נמוך לקול גבוה יוצרת הכנעה אצל השומע ועם התגברת ההילול גם מתגברת ההכנעה אצל האדם.

ישנו קשר הדוק בין החוויה החיצונית של שמיעת החצוצרות לבין ההתכוונות הפנימית במחשבותיו של השומע ועל כן הן בשעת עבודת המקדש והקרבת הקורבן בה נדרשת טהרת המחשבה והן בשעת היציאה למלחמה והתפילה בעת צרה באות החצוצרות ומסייעות ביד האדם בקולם הרם לכוון את מחשבותיו ולעורר אצלו את הכוונה וההכנעה הנדרשים למילוי השליחות והתפקיד שהוטלו עליו.